

BINNENLAND

OPINIE

Pleidooi voor hoger onderwijs voor, samen met en vanuit de samenleving

De bekroonde documentaire "American Factory" schetst een verontrustend beeld over de lokale gevolgen van de globalisering. Maar zich enkel laten leiden door angst biedt geen oplossing. Er is een taak weggelegd, niet alleen voor het middelbaar, maar ook voor het hoger onderwijs om proactief kritische burgers voor deze nieuwe wereld op te leiden, en service-learning is daar een geschikte onderwijsvorm voor.

Service-learning werkgroep Vlaanderen

Deze werkgroep verenigt medewerkers van alle Vlaamse universiteiten en verschillende hogescholen. Hun namen vindt u op het einde van het opiniestuk.

zo 15 sep 08:35

Universiteiten en hogescholen pakken graag uit met *waarin* ze goed zijn, zoals het excellent onderzoek en uitmuntend onderwijs, de expertise en specialisatie die ze cultiveren. Ze stellen zich echter ook meer en meer de vraag *waarvoor* ze goed zijn: voor wie doen ze onderzoek en bieden ze onderwijs aan, met welke groepen binnen de samenleving willen ze samenwerken, naar wie luisteren ze?

Het is deze verbinding met de samenleving die centraal staat in onderwijsvormen zoals service-learning, die in Europa snel opgang maken en instellingen van hoger onderwijs in nieuwe richtingen stuwen. We pleiten ervoor om ook in Vlaanderen de service-learning beweging, die van onderuit ontstaan is, duurzaam in te bedden.

Wat is service-learning?

Service-learning is een onderwijsvorm die maatschappelijke dienstverlening koppelt aan academisch, persoonlijk en maatschappelijk leren. Kritische reflectie over de ervaring speelt daarbij een cruciale rol.

In Gent ontwikkelden studenten uit verschillende disciplines een app om mensen uit de directe omgeving van kankerpatiënten beter te leren omgaan met de gemoedstoestand van de patiënt.

In Leuven volgen theologen en criminologen in de gevangenis van Leuven centraal samen met gedetineerden les over de vraag wat een billijke gevangenisstraf is.

In Antwerpen werken studenten sociologie samen met sociale kruideniers in het kader van stadsarmoede en sociale economie.

In Brussel beantwoorden studenten onderzoeksvragen van non-profitorganisaties binnen hun les of eindwerk via de Wetenschapswinkel.

In de opleiding architectuur in Hasselt, die *civic* gericht is, werken studenten samen met lokale gemeenschappen aan duurzame ruimtelijke projecten zoals de herbestemming van oude mijnsites en kerkgebouwen.

In de lerarenopleidingen in onder meer Gent, Aalst, Sint-Niklaas, Brussel, Leuven, Kortrijk en Brugge lezen studenten thuis voor bij kinderen die leven in kansarmoede.

Het zijn maar enkele voorbeelden van hoe service-learning studenten vormt door een inzet voor de maatschappij. Door met beide voeten in de samenleving terecht te komen passen ze academische kennis toe in de praktijk en dragen ze bij tot de doelstellingen van maatschappelijke organisaties. Bovendien leren ze zichzelf beter kennen, en ontdekken ze door beter inzicht in maatschappelijke kwesties hun rol als verantwoordelijke en kritische burgers. Geconfronteerd met eigen referentiekaders leren ze voorbij die vooroordelen te kijken naar anderen en de wereld.

“ Het gaat hier over een wederkerigheid tussen student en maatschappij. Studenten brengen hun kennis en ervaring in, en de maatschappij brengt haar inzichten en ervaring binnenbrengen, en van elkaar leren.

Maar service-learning kiest er ook voor om *samen met* sociale organisaties acties te ondernemen voor de samenleving. Het gaat hier niet louter over studenten en professoren die expertise inbrengen en daardoor bijleren, maar wel over een wederkerigheid tussen student en maatschappij, waarbij beiden inzichten en ervaring binnenbrengen, en van elkaar leren.

Dit "leren van" gaat samen met een zekere bescheidenheid en de erkenning van de rol van de ander: een hele uitdaging voor kennisinstellingen die dienstverlening vaak invullen als eenrichtingsverkeer van academische instelling naar de samenleving toe.

“ Universiteiten en hogescholen verbinden de domeinen waarin ze goed zijn met de domeinen waarin maatschappelijke groepen waarvoor ze goed kunnen zijn.

Ten slotte bevat service-learning een oproep om onderwijs en onderzoek mede *vanuit* de samenleving te organiseren, met een duidelijke keuze voor groepen die zich in een kwetsbare situatie bevinden. Dit denken vanuit de samenleving draagt ook bij tot het streven van universiteiten en hogescholen om goede onderzoeksinstellingen te zijn. Groepen die in de marge van de samenleving staan, roepen vaak nieuwe onderzoeksvragen op. Universiteiten en hogescholen verbinden daarom best de selecte domeinen waarin ze goed zijn met maatschappelijke groepen waarvoor ze goed kunnen zijn.

Over grenzen heen

Service-learning is niet de laatste nieuwe onderwijs hype. Het is een onderwijsvorm die al in de jaren zeventig van de vorige eeuw ingang vond in Amerikaanse en Latijns-Amerikaanse universiteiten. Volgende week komen experts uit heel Europa naar Antwerpen om hun ervaringen te delen. Vlaanderen kan hieruit leren.

“ Deze onderwijsvorm vraagt een duidelijke en stevige inzet, beleidskeuzes van de academische overheden, en ondersteuning voor docenten.

Dit wil niet zeggen dat we dit zomaar moeten overnemen. Wel is het interessant om te zoeken naar hoe deze principes zinvol kunnen toegepast worden in onze context. Daar werken docenten en beleidsmedewerkers van service-learning in Vlaanderen samen aan, over de grenzen heen van Vlaamse universiteiten en hogescholen.

Samenwerkingen opzetten met organisaties en gemeenschappen buiten de muren van de instelling is niet vanzelfsprekend. Deze onderwijsvorm vraagt dus een duidelijke en stevige inzet, beleidskeuzes van de academische overheden, en ondersteuning voor docenten die zich daarvoor willen inzetten.

“ Het hoger onderwijs heeft de taak om studenten te vormen tot kritische personen.

Het hoger onderwijs heeft misschien geen eindtermen voor burgerschapsvorming, maar wel de taak om studenten te vormen tot kritische en betrokken personen. Heel veel docenten, beleidsmedewerkers en studenten staan klaar om samen met maatschappelijke partners door co-creatie een positief alternatief te bieden op de democratische, sociale en culturele uitdagingen van onze tijd. Het begin van het nieuwe academiejaar is een ideaal moment om verder werk te maken van onderwijsvormen voor, samen met en vanuit de samenleving.

Deze tekst is geschreven door Bea Cantillon, Gerlinde Verbist (UCSIA/ Univ. Antwerpen), Karin Coninx (Univ. Hasselt), Ele Holvoet, Delphine Wante (Vives), Jozefien De Marrée, Linde Moriau (VUB), Maaïke Mottart, Nicolas Standaert (KU Leuven), Lien Ooghe, Tine Van den Broeck (Odisee), Leen Van Gijssel (Univ. Gent) uit naam van de service-learning werkgroep Vlaanderen.

VRT NWS wil op vrtnws.be een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat over actuele thema's. Omdat we het belangrijk vinden om verschillende stemmen en meningen te horen publiceren we regelmatig opinieteksten. Elke auteur schrijft in eigen naam of in die van zijn vereniging. Zij zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de tekst. Wilt u graag zelf een opiniestuk publiceren, contacteer dan VRT NWS via moderator@vrt.be.